UNIE VAN WATERSCHAPPEN

Bezoekadres:
Koningskade 40
2596 AA Den Haag

Postadres:
Postbus 93218
2509 AE Den Haag

T: 070 351 97 51
unievanwaterschappen.nl

Aan
de leden-waterschappen

**Datum**
16-10-2026

**Ons kenmerk**
124.714/IG

**Contactpersoon**
Wijnand Dekking

**Emailadres**
wdekking@uvw.nl

**Bijlagen**
2

**Betreft:** Prioritering Deltafonds en gevolgen voor waterbeheer en waterschappen

Geachte leden,

De minister en staatsecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) hebben vanmiddag – 16 oktober 2026 – een brief naar de Tweede Kamer gestuurd over de prioriteiten binnen en tussen het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds, en de gevolgen daarvan voor programma's en projecten binnen beide fondsen (bijlage 1). Deze discussie speelt al sinds de start van het huidige kabinet, en heeft ook binnen de waterschappen de afgelopen tijd tot discussie geleid, vooral vanwege de effecten op ons eigen waterbeheer, zoals het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en projecten voor klimaatadaptatie en zoet water.

Met deze ledenbrief informeren wij u over de aanleiding en uitkomsten van de prioritering, de belangrijkste aandachtspunten voor de waterschappen en de inzet van de Unie in de afgelopen en komende periode.

## Prioritering Delta- en Mobiliteitsfonds

Kort na de start van het huidige kabinet werd het de minister en staatssecretaris van IenW duidelijk dat de bestaande middelen in het Deltafonds en het Mobiliteitsfonds niet voldoende zijn om alle opgaven uit te voeren. Het gaat daarbij zowel om nieuwe opgaven als om de groeiende onderhouds- en vervangingsopgave van bestaande infrastructuur, zowel de zogeheten natte als de droge infrastructuur. Om die reden hebben de minister en de staatsecretaris van IenW besloten alle opgaven en uitgaven binnen beide fondsen in een prioriteringsproces tegen het licht te houden. Als onderdeel daarvan is een afwegingskader opgesteld op basis waarvan wordt bepaald waaraan het beschikbare geld wel en niet wordt besteed. Lopende dit proces heeft de Unie de belangen van het waterbeheer en de waterschappen naar voren gebracht, waaronder waterveiligheid en de knelpunten in de financiering van het HWBP.

De minister en staatssecretaris van IenW hebben het afwegingskader op 19 juni 2026 in een brief naar de Tweede Kamer gestuurd. In deze brief geven de beide bewindspersonen aan dat voor hen waterveiligheid de hoogste prioriteit heeft, naast wettelijke verplichtingen. Nadien heeft de minister van IenW deze prioriteiten bij herhaling benoemd, onder andere in debatten met de Tweede Kamer.

Voor ons als waterschappen zijn deze prioriteiten natuurlijk heel herkenbaar. Binnen het waterdomein spelen wettelijke verantwoordelijkheden en normen voor waterveiligheid, waterkwaliteit en een klimaatbestendig waterbeheer immers een belangrijke rol. Lopende dit proces heeft de Unie dan ook op diverse momenten de belangen van het waterbeheer en de waterschappen naar voren gebracht. Ook met de regio's zijn door beide bewindspersonen diverse gesprekken gevoerd.

**Voor waterschappen belangrijkste elementen in Tweede Kamerbrief van 16 oktober 2026**

Vanuit het waterbeheer en de waterschappen bezien is het positief dat er geld wordt verschoven vanuit het Mobiliteitsfonds naar het Deltafonds. Dit extra geld wordt onder andere ingezet om de vernieuwing van het gemaal en spuisluizencomplex IJmuiden financieel rond te krijgen. In lijn met de eerdergenoemde prioriteit die aan waterveiligheid en het nakomen van wettelijke verplichtingen wordt gegeven, wordt ook de resterende € 250 miljoen van het Rijk voor extra financiering van het HWBP toegezegd. Ook wordt binnen het Deltafonds voorrang gegeven aan enkele urgente dossiers, zoals de opgaven die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en extra spuigemalen in de Afsluitdijk. De keerzijde is dat het hiervoor benodigde budget wordt onttrokken aan middelen in het Deltafonds die voor andere programma's en projecten waren bestemd, met name:

- Programmatische Aanpak Grote Wateren, ofwel PAGW (€ 567 miljoen onttrokken, er blijft tot 2033 financiering voor projecten die al lopen; opgave blijft, er wordt bezien hoe deze het beste kan worden aangepakt);
- Getij Grevelingen (€ 172 miljoen onttrokken);
- Deltaprogramma Zoetwater (€ 284 miljoen voor hoofdsysteem blijft, € 284 miljoen voor regionaal systeem wordt onttrokken).

Goed om te benoemen is dat de brief van 16 oktober als een voorstel van het kabinet aan de Tweede Kamer moet worden beschouwd. Na behandeling door de Tweede Kamer landen de voorstellen in de begrotingsbesluitvorming van het kabinet in het voorjaar van 2027. Definitieve besluiten worden dan ook pas bij Voorjaarsnota 2027 genomen.

**Grote zorgen Unie over klimaatadaptatie en zoetwater**

Als Unie begrijpen we dat een beperkt financieel kader de bewindslieden tot keuzes dwingt. In een gesprek met de minister van I&W op 14 oktober 2026 hebben wij benadrukt dat het desondanks buitengewoon moeilijk uitlegbaar is dat er wordt gekort op investeringen in klimaatadaptatie en zoetwaterbeschikbaarheid. Juist de afgelopen jaren, en zeker deze zomer, hebben laten zien dat perioden van droogte, waterschaarste en toenemende klimaatrisico's niet langer toekomstscenario's zijn, maar realiteit. De droge zomers en de analyses en adviezen van de Deltacommissaris benadrukken het belang van voortdurende investeringen in waterbeschikbaarheid en klimaatbestendige watersystemen. Het beperken van investeringsruimte op deze onderdelen zal naar alle waarschijnlijkheid leiden tot grote maatschappelijke en economische schade.

De Unie heeft daarom aangegeven dat we op korte termijn gezamenlijk het gesprek moeten beginnen over welke maatregelen, middelen, menskracht, ruimte en geld noodzakelijk zijn om een basis te leggen voor de economische en ecologische ontwikkelingen in Nederland, nu en in de verdere toekomst. Hierbij is een integrale benadering van het watersysteem noodzakelijk.

Waterveiligheid, waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid en klimaatadaptatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en daarvoor staan de waterschappen samen met het Rijk, provincies, gemeenten en andere waterpartners aan de lat.

De minister was het hier mee eens. Hij gaf aan dat de prioritering de opgave niet wegneemt en voegde daaraan toe dat de afgelopen zomer ons weer laten zien dat waterschaarste en watertekorten grote opgaven zijn, waar we samen voor staan. Het watersysteem in Nederland is één geheel en het Rijk blijft zich inzetten om, samen met alle andere waterbeheerders en gebruikers, weerbaarder te worden tegen watertekorten.

**HWBP blijft voor de Unie een cruciaal aandachtspunt**

De hiervoor beschreven uitdagingen van de minister en staatsecretaris van IenW op het terrein van de bekostiging van de natte en droge infrastructuur hebben een relatie met de knelpunten die zich momenteel in de financiering van HWBP voordoen. De uitspraken van de minister dat voor hem waterveiligheid prioriteit heeft en de beweging die de minister maakt met betrekking tot de genoemde € 250 miljoen zijn hierin belangrijke stappen, maar nemen de ernstige zorgen van de waterschappen over deze ontwikkelingen onvoldoende weg. Er bestaan er nog steeds belangrijke onzekerheden over de financiering van het HWBP.

Zoals bekend hebben de minister van IenW en de waterschappen in 2023 afgesproken gezamenlijk € 2,5 miljard extra beschikbaar te stellen voor het HWBP in de periode 2030-2036, waarbij ieder de helft voor zijn rekening neemt. De waterschappen hebben hun aandeel in 2024 al toegezegd en in 2025 geïndexeerd op basis van prijspeil 2023 verwerkt in hun meerjarenbegrotingen. Over de rijksbijdrage bestaat nog steeds onvoldoende duidelijkheid en zekerheid. Belangrijk is dat € 1 miljard als reservering in het Deltafonds is opgenomen en dat de resterende € 250 miljoen nu wordt toegezegd. Nog geen oplossing is gevonden voor het verschil in indexatie van de middelen door waterschappen en Rijk (als indexatie over 2024, 2025 en 2026 achterwege blijft, leidt dit tot een extra tekort van ongeveer € 240 miljoen voor de Alliantie).

Voorafgaand aan het eerdergenoemde overleg van 14 oktober heeft de Unie een brief gestuurd aan de minister van IenW waarin wij nadrukkelijk hebben gewezen op het belang van de afgesproken middelen om te voldoen aan de wettelijke doelstelling om Nederland in 2050 aan de normen voor waterveiligheid te laten voldoen (bijlage 2). Gemaakte afspraken moeten wat de Unie betreft worden nagekomen in een Alliantie waarin het Rijk en de waterschappen samenwerken. Uiteraard is dit ook in het gesprek met de minister benadrukt.

Naast zorgen over de aanvullende middelen van het Rijk, hebben wij grote zorgen over de beschikbaarheid van middelen in de afzonderlijke jaren van het programma op het moment dat deze nodig zijn. Tot op heden konden middelen tussen jaren worden verschoven, waardoor urgente HWBP-projecten tijdig konden worden gefinancierd, de voortgang van het programma op gang kon worden gehouden en het programma kon worden ingericht op basis van waterveiligheidsurgentie. De Unie heeft de minister er nadrukkelijk schriftelijk en mondeling op gewezen dat deze flexibiliteit belangrijk is en dat, als deze schuifruimte vervalt, er volgens de huidige inzichten vanaf 2029 een groot financieringsknelpunt in lopende en te starten HWBP projecten ontstaat. Projecten die al in voorbereiding of uitvoering zijn, kunnen hierdoor vertraging oplopen, terwijl nieuwe projecten naar achteren moeten worden geschoven. Dat leidt niet alleen tot hogere kosten, maar daarmee komt ook de in de Waterwet vastgelegde doelstelling om Nederland in 2050 waterveilig te hebben, onder druk te staan. Duidelijkheid over het kasritme is minstens zo belangrijk als duidelijkheid over de omvang van de beschikbare

middelen. Zonder flexibiliteit in het kasritme is een robuuste programmering en uitvoering van het HWBP niet mogelijk.

Komt deze oplossing er niet, dan zien de waterschappen zich niet langer in staat een (financieel) toereikend HWBP-programma vast te stellen en het HWBP op tijd af te ronden. De Unie heeft daarom richting de minister benadrukt dat een apart overleg met hem hierover noodzakelijk is en we samen tot een oplossing moeten komen.

**Inzet van de Unie in de komende periode**

De discussies over de prioritering van het Deltafonds, voldoende financiering en het kasritme van het HWBP gaan vanaf nu naar een volgende fase. De Tweede Kamerbrief is dus geen punt, maar een komma. De Tweede Kamer zal zich vanaf eind deze maand over de prioritering buigen. De komende maanden zijn zeer belangrijk voor de financiële randvoorwaarden waarbinnen het Nederlandse waterbeheer de komende jaren gaat functioneren. Als Unie zullen wij door het ministerie van IenW bij een groot aantal ontwikkelingen betrokken worden. Daarbij blijven we ons onverminderd actief inzetten om de belangen van een veilig, schoon en toekomstbestendig watersysteem en de rol van de waterschappen daarin te behartigen.

Concreet zet de Unie in de komende periode in op drie sporen, en, waar mogelijk met onze andere waterpartners:

1. Wij blijven ons inzetten voor volledige borging van de financiering van het HWBP, inclusief indexatie en voldoende flexibiliteit in het kasritme van het Deltafonds.
2. Wij blijven aandacht vragen voor de gevolgen van de prioritering voor klimaatadaptatie, zoetwaterbeschikbaarheid en integrale watersysteemopgaven. We gaan hier samen met het ministerie van IenW, de Deltacommissaris en onze andere waterpartners verder vorm aan geven.
3. Zoals eerder in deze brief aangeven hebben wij de minister opgeroepen om structureel te kijken naar de toekomst van het Nederlandse waterbeheer. In dat kader vinden wij de door de minister aangekondigde derde Deltacommissie van groot belang. Voor de Unie staat daarbij voorop dat niet alleen naar de opgaven van het Rijk wordt gekeken, maar naar het gehele Nederlandse watersysteem en de gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven daarin.

**Tot slot**

De onderwerpen uit de brief van de minister en staatssecretaris van IenW zijn van groot belang voor de waterschappen. Als Unie zijn we dan ook blij met de grote betrokkenheid van veel bestuurders en medewerkers van de waterschappen daarbij. Een krachtig en eensgezind geluid van de waterschappen in Den Haag helpt ons allemaal. Vanuit die gezamenlijke verantwoordelijkheid is het belangrijk om activiteiten waar nodig af te stemmen met de Unie.

Na de herfstvakantie organiseert de Unie een webinar waarin we een verdere toelichting geven op de prioriteringsdiscussie, de gevolgen voor de waterschappen en de insteek van de Unie daarbij.

Met vriendelijke groet,

Meindert Smallenbroek